

*Tarım politikaları ve DTÖ: Cenevre, Ankara,
Vaşington'un bakış açısı*

Bilime dayalı ticaret standartlarının önemi

Karen Stuck

ABD Kodeks Müdürü

- DTÖ tarafından referans gösterilen uluslar arası standart belirleyici kuruluşlar, ülkelere uluslararası ticaretten doğan yükümlülüklerin karşılamak, kamu sağlığını korumak, gıda ticaretinde adil sistemin kurulmasının sağlanması ve gıda güvencesinin temini için standartlar geliştirir ve rehberlik eder.

Kodeks Alimentarius Komisyonu

- 1963 yılında BM kuruluşu olarak kuruldu
- 185 üyesi ile dünya nüfusunun %99 unu temsil ediyor
- Gönüllü uluslararası gıda standartları, uygulama esasları ve rehberler hazırlar

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) ile ilişki

- DTÖ aşağıdaki üç kuruluşun geliştirdiği uluslararası standartları kıstas olarak kabul eder:
 - Kodeks Alimentarius Komisyonu (gıda)
 - Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü (OIE)
 - Uluslararası Bitki Koruma Sözleşmesi (IPPC/bitki sağlığı)

Dünya Ticaret Örgütü ile ilişki

- Kodeks standartları DTÖ Sağlık ve Bitki Sağlığı (SPS) Antlaşması'nda ve anlaşmazlıkların çözümü vakalarında referans olarak yer almıştır
- *Kodeks, OIE ve IPPC standartlarını uygulayan üye ülkeler DTÖ SPS ve TBT anlaşmasının yükümlülüklerini karşılamış olur.*
- Her ülkenin bir Danışma Birimi bulunmaktadır.

Kodeks talimatları

- Tüketicilerin sağlığını korur
 - Bilime dayanan kamu sağlığı ve gıda güvenliği standartları
- Gıda ticaretinde adil uygulamaların olmasını temin eder
 - Dünya çapında uyumlu gıda standartları

Kodex Komiteleri

Ürün

Genel Konu

Hükümetler
Arası
Geçici Çalışma
Kurulları

Bölgesel
koordinasyon
komiteleri

Genel konu komiteleri

- Pestisit kalıntıları-Çin
- Gıdalarda veteriner ilaç kalıntısı-ABD
- Gıda Etiketlemesi-Kanada
- Gıda Hijyeni-ABD
- Gıdalarda bulaşanlar-Hollanda
- Gıda dış ticaret denetim ve sertifikalandırma sistemleri -*Avustralya*
- Özel beslenme amaçlı gıdalar-Almanya
- Analiz ve numune alma yöntemleri-Macaristan
- Gıda katkı maddeleri-Çin

Ürün komiteleri (Aktif)

- Taze sebze ve meyve-Meksika
- İşlenmiş sebze ve meyve-ABD
- Sıvı ve katı yağlar-Malezya
- Balık ve balıkçılık ürünleri-Norveç

Kodeks komite süreci

- Ülkeler yeni bir çalışma önerir
 - Kodeks talimatlarına uyumlu olmalı
 - Farklı ülke içi uygulamalar ticarete engel teşkil etmeli
 - Konu standardizasyon getirmeli
- Komiteler onaylayabilir veya reddedebilir
- Kodeks komisyonu yeni bir standart veya rehber hazırlama konusunda son kararı verir.

Bölgesel Koordinasyon Komiteleri

- Latin Amerika ve Karayipler
- Kuzey Amerika ve Güneybatı Pasifik
- Asya
- Avrupa
- Yakın Doğu
- Afrika

Bölgesel Kodeks Metinleri

- Kriter: Bölge içinde ticaretin yoğun olduğunun ve diğer bölgelerle önemli bir ticaretin olmadığına kanıtının olması
- Devam eden çalışmalar:
 - Hurma ezmesi, duğ (Yakın Doğu)
 - Ayran (Avrupa)
 - Durian, tempe, laverden elde edilen ürünler (Asya)

Bilime dayalı standartların önemi

- Kodeks dökümanları bilime dayalıdır.
- WHO ve FAO uzmanlar paneli ve geçici danışmanlar bilimsel tavsiyelerde bulunurlar:
 - Gıda katkı maddeleri ve bulaşanlar
 - Pestisit kalıntıları
 - Veteriner ilaçları
 - Risk değerlendirmesi

Uzman bilimsel paneller

- Gıda Katkıları Konusunda Birleşik Uzman Komite (JECFA)
- Pestisit Kalıntıları Konusunda Birleşik Uzman Komite (JMPR)
- Mikrobik Risk Değerlendirmesi Konusunda Birleşik Uzman Komite (JEMRA)
- Geçici uzman danışmanlıklar (e.g., melamin, nanoteknoloji, akrilamid, risk fayda değerlendirme)

Uzman bilimsel paneller

- FAO ve WHO panellerde yer almak üzere başvuran uzmanların bir listesine sahiptir
- Panel üyeleri bir devlet veya bölgeyi temsil etmezler
- Tecrübe ve bilimsel geçmişlerine dayanılarak seçilirler
- Çıkar çatışması yok

Risk değerlendirme tavsiyesi alma süreci

- Kodeks komisyonunca konular ve öncelikler
- Veri için çağrı
- Katılımcıların seçilmesi ve çalışma belgelerinin oluşturulması
- Toplantı
- Rapor ve monograf

**Bilimsel temelli standartlar güvenli gıdayı,
güvenli gıda ise adil ticareti temin eder...**

- **Bilimsel temelli karar alma süreci**
Kodeksin standartlarının
 - **Teknik olarak güçlü**
 - **Küresel kapsamlı**
 - **Ulusal veya bölgesel etkilerden arınmış
olmasını sağlar**

Kodeks metinlerinden örnekler

- 200 den fazla pestisit için 3,000 maksimum kalıntı limiti (MRL)
- Veteriner ilaçları için yaklaşık 450 MRL
- 300'den fazla gıda katkı maddesi için yaklaşık 1,500 rehber

Kodeks metinlerinden örnekler

- Yaklaşık 200 ürün standardı
- Ürün standartları için kriterler:
 - Üretim ve tüketim hacimleri
 - Ülkeler arasındaki mevcut ve potansiyel ticaret
 - Farklı ulusal standartların ticaret önünde engel oluşturması
 - Standart oluşturma gerekliliği

Kodeks metinlerinden örnekler

- Çeşitli ürünlerin güvenli bir şekilde üretilmesi için Uygulama İlkeleri-taze sebze ve meyveler
- Kuruyemişlerde Aflatoksin Bulaşımını Azaltma ve Önleme için Uygulama İlkeleri

Güncel konular

- Veteriner İlaçları MRL'leri
- Ulusal Gıda Kontrol sistemleri için rehber oluşturulması
- Uluslararası Ticarete Numune alma ve Test kullanımı ilkeleri

Güncel Konular

- Meyve suyu, süt ve süt ürünleri, bebek mamaları, konserve sebze ve meyve, ve karabuğday, canihua ve kuinoa hariç kahvaltılık tahıl gevreklerindeki maksimum kurşun miktarının gözden geçirilmesi
- Bamya ve patates için standart geliştirme

Codex standartları ve rehberleri nasıl kullanılır?

- Standartlar gönüllüdür.
- Standartları uygulamak DTÖ nezdindeki muhtemel girişimlerden koruyacak güvenli bir liman oluşturur.
- Ülkeler kendi bilimsel risk değerlendirmelerini yapmadan Kodeks standartlarını uygulayabilirler.
- Ülkeler Kodeks standartlarını ithalatta yaptıkları kontroller için kıyas noktası olarak kullanabilirler.

Standartları kullanmanın zorlukları

■ Kapasite oluşturma

- Dünya Bankası
- FAO, Dünya Tarım ve Gıda Teşkilatı
- WHO, Dünya Sağlık Örgütü
- İthalatçı ülkeler

Türkiye'deki kaynaklar

- Ulusal İletişim Noktaları:

- IPPC: Nevzat Birisik

- Kodeks: Betül Vazgecer

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

OIE: Veterinerlik Bölüm Şefi

Türkiye'deki kaynaklar

- Ulusal komite
- Toplantılara katılan delegeler

Kaynaklar

■ www.codexalimentarius.org

■ www.oie.int

■ www.ippc.int

DTÖ tarafından referans gösterilen uluslar arası standart belirleyici kuruluşlar, ülkelere uluslararası ticaretten doğan yükümlülüklerin karşılamak, kamu sağlığını korumak, gıda ticaretinde adil sistemin kurulmasının sağlanması ve gıda güvencesinin temini için standartlar geliştirir ve rehberlik eder.

Uluslararası kabul görmüş risk analizi ilkelerini takip eden şeffaf bir süreç sonucunda geliştirildiklerinden, bu standartlar bu standartla küresel olarak uygulanabilir.